

RAPPORTAGE #CUPCOUNT CAMPAIGN

De werkelijke kosten van de wegwerpbeker

Dirk Groot (Zwerfinator)
Merijn Tinga (Plastic Soup Surfer)
Met dank aan alle Plastic Avengers

INHOUDSOPGAVE

#CupCount Campaign eindrapport	2
Inleiding.....	2
Aanleiding campagne	2
Samenvatting en conclusies.....	3
bevindingen #CupCount Campaign	3
Samenvatting berekening opruimkosten wegwerpbekers.....	3
Conclusies & Aanbevelingen.....	3
Stellingname	4
Resultaten campagne.....	5
Helpt zwerfbekers merkloos	5
Niet alleen maar koffiebekers	6
Kartonnen bekens versus plastic bekens	7
Merken zwerfafvalbekers.....	8
Verspreiding wegwerpbeker in het zwerfafval.....	9
Aandeel wegwerpbekers in het zwerfafval	10
Zwerfafvalrisico wegwerpbeker	11
Opruimkosten	12
Een bepaling van de opruimkosten	12
Aantallen	12
Kosten opruimen zwerfafval.....	13
Kosten per beker	13
Tot slot	14
Aandachtspunt: 'kant-en-klare-beker'	14
Wat is het doel van de wettelijke maatregelen?	14
Disclaimer	15

#CUPCOUNT CAMPAIGN EINDRAPPORT

INLEIDING

De wegwerpbeker is het symbool van de wegwerpmaatschappij. Gemiddeld wordt een wegwerpbeker 7 minuten gebruikt voordat deze wordt afgedankt. In totaal worden er in Nederland per dag 11 miljoen wegwerpbekers gebruikt en direct afgedankt. Per jaar zijn dat er 4 miljard. ([Kamerbrief 26-10-2021](#))

Met de #CupCount Campaign voerden de Zwerfinator en de Plastic Soup Surfer samen met een grote groep Plastic Avengers een actie gericht op de wegwerpbeker. Middels de Plastic Avengers app werden foto's gemaakt van rondslingerende bekers waarbij locatie, datum en tijdstip direct werden vastgelegd. Ook werd er op deze manier data verzameld met de App Litterati en werd er gebruik gemaakt van cijfers uit het Zwerfafvalkompas.

Het doel van de campagne was het achterhalen van de 'werkelijke prijs van een wegwerpbeker'. We trachten aan te tonen waar en in welke aantallen wegwerpbekers op straat belanden en wat de opruimkosten van een wegwerpbeker zijn.

Aan de hand van onze bevindingen kijken we ook naar de effectiviteit van aankomende regelgeving met betrekking tot wegwerpbekers.

AANLEIDING CAMPAGNE

De aanleiding van de #CupCount Campaign was de Europese wetgeving rond plastic wegwerpproducten en de veranderende Nederlandse wetgeving als gevolg hiervan en de grote hoeveelheid bekers die zwerfafvalrapers overal tegenkomen.

De campagne liep vooruit op de ministeriële regeling en de te bepalen targets op wegwerpbekers. Onlangs is de [ministeriële regeling](#) bekend geworden voor 'gesloten omgeving' en 'on the go'.

Op korte termijn werd bij het begin van de campagne ook de ministeriele regeling voor de opruimkosten voor wegwerpdrinkbekers verwacht. Producenten van plastic producten die veel in het zwerfafval voorkomen, betalen de kosten voor het opruimen van (zwerf)afval (Artikel 15f punt 3) onder andere voor drinkbekers. Deze regels moeten gaan gelden vanaf 5 januari 2023.

Met de resultaten en bevindingen van de #CupCount Campaign wilden we een gerichte schatting doen van de opruimkosten voor de wegwerpbekers, meer inzicht krijgen in de specifieke materie van de wegwerpbeker in het zwerfafval en op basis hiervan aanbevelingen doen.

Naast de gegevens die werden verzameld middels deze campagne hebben we ook gekeken naar de data die de afgelopen vijf jaar in zwerfafvalonderzoeken is verzameld door de Zwerfinator en diverse onderzoeken en naar de kostenschattingen van zwerfafval die de afgelopen jaren zijn gedaan en gepubliceerd.

SAMENVATTING EN CONCLUSIES

BEVINDINGEN #CUPCOUNT CAMPAIGN

- Zwerfbekers staan op nummer 7 in de totale zwerfafval-ranglijst (Zal opschuiven naar plaats 6 na invoering statiegeld op blikjes va. 31dec 2022)
- Zwerfafvalbekers zijn 11% van totaal volume zwerfafval
- Zwerfafvalbekers liggen breed verspreid, de verspreiding kent weinig specifieke patronen
- Het grootste deel van de bekens met merk zijn (dure) A-merken
- Slechts de helft van de vastgelegde bekens waren koffiebekers
- Van de helft van de vastgelegde bekens kon het merk of de leverancier niet worden bepaald
- De verplichte EU-logo's staan alleen op drinkbekers, niet op andere bekens
- Driekwart van de bekens waren "kartonnen" bekens, de overige waren plastic bekens.

SAMENVATTING BEREKENING OPRUIMKOSTEN WEGWERPBEEKERS

- Jaarlijks worden er 4 miljard bekens op de markt gezet
- Wegwerpbekens vertegenwoordigen in aantallen 4 procent van het zwerfafval
- De opruimkosten van bekens zijn volgens beschikbare cijfers maximaal 24 miljoen euro per jaar
- De opruimkosten - bij de huidige gemeentelijke opruimstandaard - zijn maximaal 3 cent per opgeruimde beker.
- Uitgaand van 4 miljard bekens per jaar, zijn de totale opruimkosten nu 0,006 cent per geproduceerde beker

CONCLUSIES & AANBEVELINGEN

- De prijs van aanschaf van een wegwerpbeker zegt niets over de waarde ervan na consumptie: *De aankomende regelgeving (1 januari 2024) gericht op het duurder maken van de aanschaf van wegwerpbekers zal naar onze verwachting de zwerfafvalbeker nauwelijks terugdringen*
- Doordat veel bekens merkloos zijn is een eerlijke doorbelasting van de kosten niet mogelijk (UPV 1 juli 2023). De door ons berekende opruimkosten per geproduceerde beker om door te belasten zijn bovendien vrijwel nihil: *Er is geen prikkel voor de individuele producent om iets te veranderen aan het tot zwerfafval verworpen van hun wegwerpbeker omdat meerkosten per beker nihil zijn en bovendien zijn deze kosten in slechts de helft van de gevallen herleidbaar.*

AANBEVELING: Zorg voor een goede identificatiemogelijkheid in voor eenmalige bekens met een verplichte QR-code op de bekens zodat een eerlijke en efficiënte doorbelasting van de kosten van opruimen en verwerking mogelijk wordt

- De definitie "koffiebeker" of "drinkbeker" is te beperkt, er zijn meer soorten bekens:

AANBEVELING: Wetgeving moet niet alleen gaan over koffiebekers of drinkbekers, maar over alle eenmalige bekens.

- Er is geen afname te zien in het aantal zwerfafvalbekens sinds de invoering van de EU-verplichte logo's die aangeven dat een kartonnenwegwerpbeker plastic bevat, en dat geen zwerfafval mag worden (3 juli 2021). De EU logo's lijken de kans op het verworpen tot zwerfafval niet te verkleinen.

STELLINGNAME

Als morgen wegwerpbekers worden verboden in het straatbeeld hoeft er op straat geen kopje koffie minder om gedronken te worden. Als er een statiegeld-systeem voor on-the-go bekers verplicht wordt gesteld is zwerfafval van de wegwerpbeker verleden tijd. Het kan en gebeurt al. Zie bijvoorbeeld het 'WeCup' systeem dat in Haarlem wordt toegepast door 20 horeca ondernemers of het BillieCup systeem dat nu in een groot aantal universiteiten wordt toegepast. Gezien de verspilling van grondstoffen door eenmalig gebruik en de algehele staat van de aarde zou herbruikbaar de norm moeten zijn. Herbruikbare koffiebekers zijn de ideale opstap daartoe.

RESULTATEN CAMPAGNE

De #CupCount Campaign liep van 15 juni 2021 tot 30 april 2022.

In totaal werden er ruim 42.822 bekers gefotografeerd.

HELFT ZWERFBEKERS MERKLOOS

Uit analyse van de merken van de vastgelegde bekers blijkt dat iets meer dan de helft (53%) van de bekers geen merk hebben of dat deze onherkenbaar zijn. Van deze bekers is dus de producent of het verkoopkanaal niet te herleiden.

Om een goede en eerlijke doorbelasting van de kosten van de bekers in het zwerfafval te kunnen berekenen moet er een manier worden gevonden om de bekers goed te kunnen identificeren. De hoeveelheid bekers die een bedrijf produceert zegt weinig tot niets over de hoeveelheid ervan die in het zwerfafval terecht komt. Bekers die in een kantooromgeving worden gebruikt worden veel minder vaak zwerfafval dan de bekers van een koffiezaak op een station of een fastfoodrestaurant, vanwege het simpele feit dat de kantoorbeker zelden mee naar buiten wordt genomen.

Een goede herkenning van de bekers kan op een simpele wijze worden gerealiseerd met een QR-code waarin de gegevens van de fabrikant, distributeur en/of verkoper zijn opgeslagen. Nu al worden er op bepaalde bekers QR-codes afgedrukt, dit is voor promotie-doeleinden. Uit ervaring tijdens het fotograferen van deze bekers met smartphones weten we dat deze direct en goed herkend worden.

Met een QR-code op de beker kan met de voor iedereen beschikbare techniek op een simpele en eerlijke manier worden bepaald waar de bekers vandaan komen en zo kan ook de doorbelasting eerlijk worden gedaan. Bijkomend voordeel is dat bedrijven dan ook direct financieel voordeel hebben als ze doeltreffende maatregelen nemen, waardoor de maatregelen niet alleen maar een verschuiving van de kosten zijn, zonder prikkels of impulsen voor de leveranciers van de bekers.

Deze QR-code kan daarnaast ook goed worden gebruikt voor de herkenning van de bekers tijdens het scheiden van afval bij afvalverwerkingsbedrijven, waardoor ook de verwerkingskosten op een goede en eerlijke manier kunnen worden doorbelast.

Natuurlijk kunnen er bezwaren komen dat deze QR-code storend is in het beeldmerk en imago dat de producent wil uitstralen met de beker, maar de QR-code kan ook worden geprint op de onderkant van de beker, net zoals dat bij blikjes de THT-datum op de onderkant wordt afgedrukt.

NIET ALLEEN MAAR KOFFIEBEKERS

Iets minder dan de helft van de vastgelegde bekens was duidelijk aan te merken als koffiebekers (of theebekekers). De andere helft van de bekens waren gebruikt voor andere dranken zoals milkshake, frisdrank, zuivel, bier, ijs et cetera. Vaak wordt er alleen gesproken over maatregelen tegen koffiebekens terwijl de helft van de zwerf-bekens een andere toepassing heeft gekend.

In de regelgeving waarin wordt bepaald dat door de Europese unie verplicht gestelde logo's op de bekens moeten staan, wordt niet gesproken over bekens, maar over drinkbekens. Opvallend is dat de logo's wel op drinkbekens zijn afgedrukt, maar dat ze op de meeste "kartonnen" bekens voor ijs niet zijn afgedrukt. Deze hebben net als "kartonnen" drankbekens een plastic coating aan de binnenkant. Dit is een maas in de wet door een te beperkte definitie. Een ijsbekekers is immers geen drinkbekekers. Ijsbekens worden grotendeels on-the-go gebruikt en kennen piekmomenten in verkoop. Twee factoren die risico op het verworden tot zwerfafval vergroten.

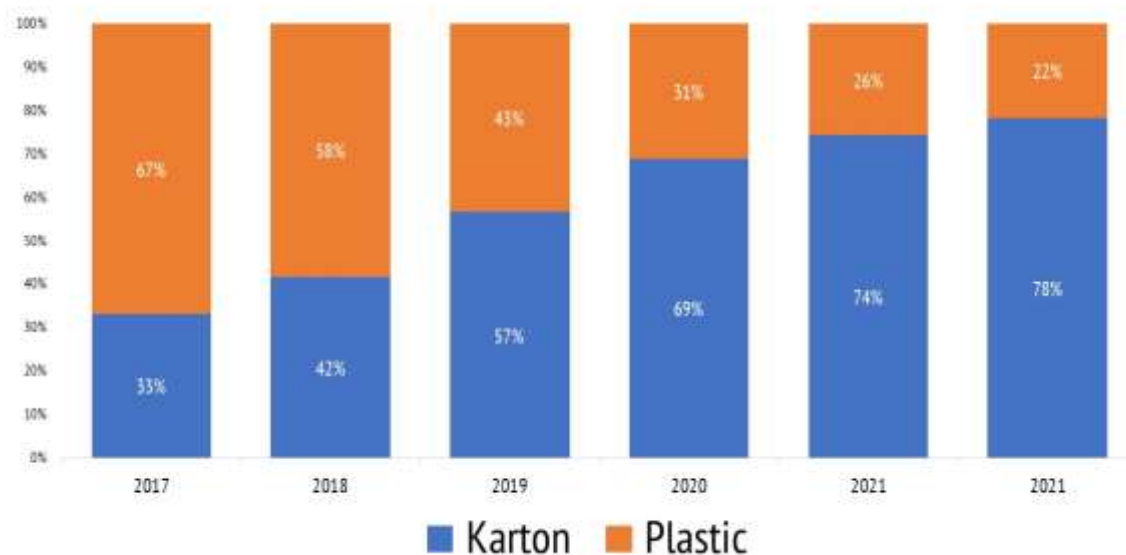
Uit deze twee constateringens vloeit voort dat het belangrijk is dat er een goede en alomvattende definitie komt van eenmalige bekens in de wetteksten, zodat er geen mazen in de wet zijn. In plaats van een bepaalde 'gebruikscategorie' te benoemen zou de wet regels moeten opstellen voor alle bekervormen voor eenmalig gebruik, waarbij eventuele uitzonderingen expliciet benoemd worden. Indien er dan nieuwe soorten eenmalige bekens worden bedacht en op de markt komen, dan vallen deze direct en automatisch onder de wet. De producent kan dan voordat deze de bekekers op de markt zet een uitzondering aanvragen, waarbij de overheid deze bekekers toetst op een aantal duidelijke en strenge criteria.

KARTONNEN BEKERS VERSUS PLASTIC BEKERS

Drie kwart van de gevonden bekers waren “kartonnen bekers”, de overige 25 procent waren plastic bekers. In de beginperiode waren de meeste kartonnen bekers nog niet voorzien van de verplichte EU-logo’s waarmee wordt aangegeven dat de beker plastic bevat en dat deze niet op de grond moet worden gegooid. Maar gedurende de campagne vonden we steeds meer bekers met deze logo’s erop. Die wet wordt dus goed nageleefd, maar het voorkomt niet dat bekers zwerfafval worden. Op de plastic bekers zit geen enkele aanduiding.

De verhouding tussen kartonnen bekers en plastic bekers was dezelfde als in de onderzoeken van Zwerfinator in 2021 en 2022. Als we verder terugkijken in de tijd zijn zien we dat er een opmerkelijke ontwikkeling is in de verhouding, tussen deze twee soorten bekers in het zwerfafval.

Verhouding kartonnen en plastic bekers in zwerfafval

Er is vooralsnog geen afname te zien in de hoeveelheid bekers in het zwerfafval in de onderzoeken van Zwerfinator, waaruit we concluderen dat de twee logo’s die onder andere als doel hebben om te voorkomen dat de kartonnen bekers in het zwerfafval belanden niet werken. Ze hebben kennelijk geen invloed op de personen en processen die ervoor zorgen dat ze zwerfafval worden.

De verschuiving is hoogstwaarschijnlijk veroorzaakt doordat bedrijven meer en meer overstappen op kartonnen bekers om hun plastic impact te proberen te verminderen. In de kartonnen bekers zit minder plastic dan in een plastic beker, maar het vervangen van de ene eenmalige verpakking door de andere is geen oplossing tegen het afvalprobleem en het zwerfafvalprobleem.

MERKEN ZWERFAFVALBEKERS

Van 47 procent van de vastgelegde bekers was duidelijk te herkennen waar deze vandaan kwamen aan de hand van de naam of logo van het producerende, distribuerende of verkopende bedrijf. Hierbij werden 168 verschillende merken geïdentificeerd. De top 10 hiervan leverde gezamenlijk 37 procent van de gevonden bekers.

Nr	Merk	Aandeel	Cumulatief	Nr	Merk	Aandeel	Cumulatief
1	McDonald's	17,6%	17,6%	6	Albert Heijn	1,7%	31,7%
2	Douwe Egberts	3,9%	21,5%	7	Lavazza	1,6%	33,3%
3	Starbucks	3,0%	24,5%	8	Shell	1,3%	34,6%
4	KFC	2,7%	27,3%	9	Burger King	1,2%	35,8%
5	BLCK	2,7%	29,9%	10	Pelican Rouge	1,2%	37,0%

De meest gevonden bekers met merk zijn A-merken. Dit is logisch, deze worden het meest verkocht en geconsumeerd. Maar A-merken zijn ook duurder dan andere merken. Hieruit kan worden afgeleid dat de hoogte van de prijs van de beker bij aanschaf geen relatie heeft tot de kans dat de beker zwerfafval wordt. Aan het eind van de consumptie heeft de beker van het A-merk dezelfde waarde voor de consument als een goedkopere beker. En deze is nihil.

Wij verwachten daarom dat een verplichte extra heffing bij de verkoop -zoals wettelijk verplicht vanaf 1 juli 2023- niet zal leiden tot minder wegwerpbekers in het zwerfafval. Een beker koffie die men onderweg koopt is al vele malen duurder dan de koffie die men thuis zet en in de beker doet. Wellicht zal een deel van de mensen een eigen beker gaan meenemen door de extra heffing, maar dit is over het algemeen de groep die ook nu al verantwoordelijker omgaat met het leefmilieu.

Er was een grote reductie in het zwerfafval van de plastic draagtas als gevolg van de invoering van een heffing op plastic tassen in 2016. De het gevolg van de heffing voor de plastic draagtas is ons inziens niet te vergelijken met een heffing voor de wegwerpbeker. Als voorbeeld het waterflesje: water in flesjes is honderden malen duurder dan water uit de kraan. Afgelopen jaren zijn veel mensen een eigen herbruikbare en hervulbare fles mee gaan nemen om water uit te drinken. Toch was dat niet te zien in de hoeveelheid plastic flesjes in het zwerfafval, die bleef gelijk. Pas na de invoering van statiegeld op plastic flesjes nam dit drastisch af. De mensen die overstapten op een eigen waterfles waren kennelijk niet de mensen die flesjes op straat gooiden. Wat wij zien gebeuren is dat bewuste mensen steeds bewuster worden en handelen, maar dat juist dat deel van de mensen die de vervuiling veroorzaakt en die we willen bereiken met bewustwordingscampagnes niet wordt bereikt of daardoor niet beïnvloed wordt.

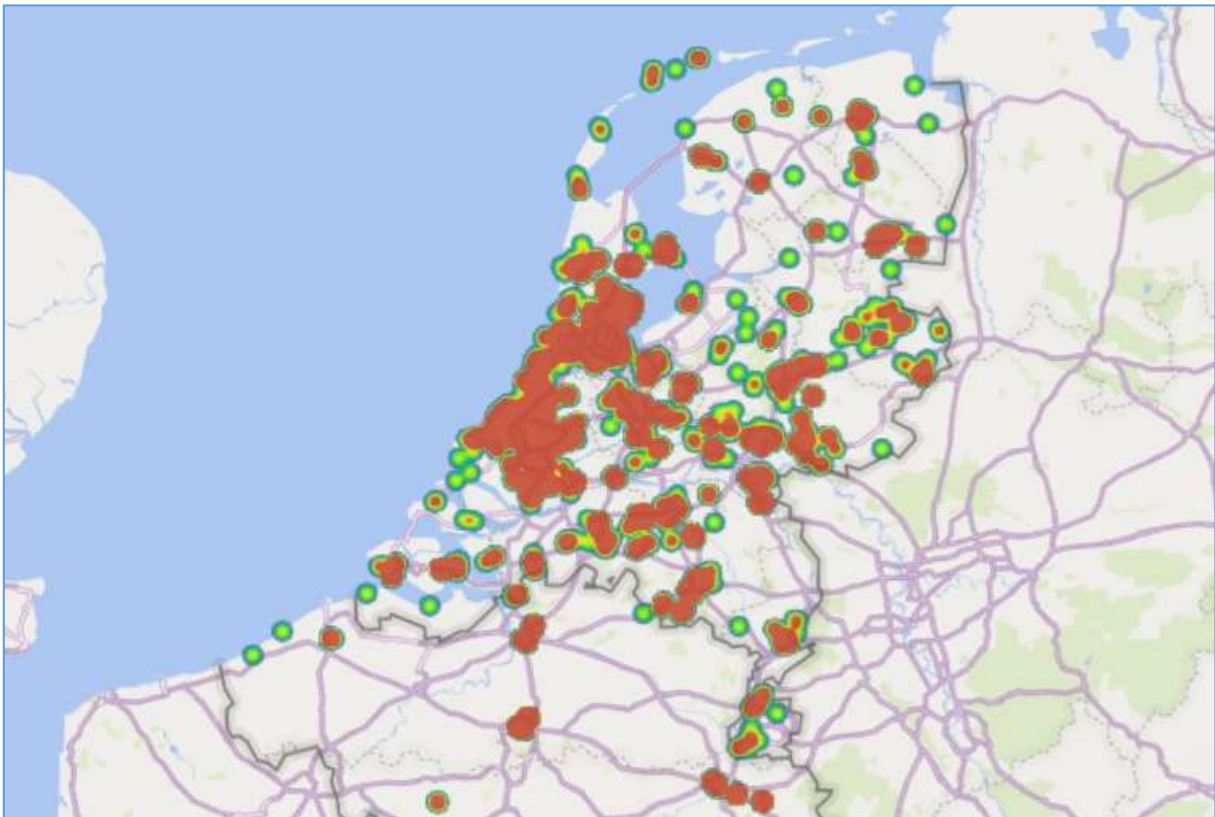
De vergelijking met de afname van het gebruik van de plastic draagtas gaat verder mank in het feit dat er is overgestapt naar een alternatief materiaal. De eenmalige draagtas wordt nog altijd gratis uitgegeven maar is nu van papier of stof. Bovendien: anders dan een wegwerpbeker kan een (plastic) draagtas meermalen dienst doen: eenmaal aangeschaft in de stad kan er meer bij, of kan deze een volgende keer worden hergebruikt. Wij verwachten dit effect niet bij een verplicht aangeschafte wegwerpbeker: er is geen alternatief materiaal en de beker wordt niet hergebruikt.

In plaats van een extra heffing zien we daarom veel meer heil in het invoeren van statiegeld op bekers, zodat er een directe financiële prikkel is voor het individu om zich na consumptie op de juiste manier van de beker te ontdoen.

VERSPREIDING WEGWERPBEKER IN HET ZWERFAFVAL

De wegwerpbeker heeft in theorie een kleinere actieradius dan bijvoorbeeld blikjes en flesjes, omdat de inhoud van een beker na aankoop direct geconsumeerd wordt. Hiermee wordt bedoeld dat ze niet kunnen worden meegenomen genomen in bijvoorbeeld een rugtas en ergens verderop worden opengemaakt om op te drinken. Toch is er in de verspreiding van de bekers weinig verschil te zien met die van blikjes en flesjes. Rond de punten waar de bekers worden verkocht wordt vaak intensiever en vaker schoongemaakt omdat dit bijvoorbeeld winkelgebieden en treinstations zijn. We zien wel grote concentraties rond fastfoodrestaurants en tankstations, waar vaak direct rond de restaurants ook vaak dagelijks wordt opgeruimd, maar in de iets wijdere omgeving is dat veel minder te zien.

Uiteindelijk zien we dat de bekers overal liggen, ook bijvoorbeeld langs provinciale wegen en snelwegen en fietspaden of in een bos, ver weg van het verkooppunt op plaatsen waar veel minder vaak wordt opgeruimd. De bekers worden onderweg leeggedronken en helaas zijn er mensen die vinden dat ze de beker na consumptie gewoon van zich af mogen gooien.

AANDEEL WEGWERPBEKERS IN HET ZWERFAFVAL

Een beker is een groot, maar relatief licht stuk zwerfafval. Het aandeel van de bekera in het zwerfafval kan op verschillende manieren worden bepaald. In aantallen, in gewicht en in volume.

Sinds 2016 doet Zwerfinator gedetailleerd onderzoek naar zwerfafval op eigen initiatief en in opdracht van gemeenten en bedrijven. Uit analyse van de data van onderzoeken van 2016 t/m 2021 waarbij al het zwerfafval werd opgeraapt en vastgelegd (met uitzondering van sigarettenfilters) komen hierbij de volgende cijfers naar voren:

- Totaal afgelegde afstand: 1066 km
  - Totaal aantal stuks opgeruimd en vastgelegd zwerfafval: 279.179
  - Totaalgewicht opgeruimd zwerfafval: 1.482 kg
-
- Aandeel bekera in aantallen: 4 procent
  - Aandeel bekera in gewicht: 3 procent
  - Aandeel bekera in volume: 11 procent

De wegwerpbeker vertegenwoordigt dus vooral in volume uitgedrukt een groot deel van het zwerfafval. Door de invoering van statiegeld op blikjes en plastic flesjes zal dit aandeel naar verwachting de komende jaren alleen maar groter worden.

ZWERFAFVALRISICO WEGWERPBEKER

Het grootste deel van het zwerfafval bestaat uit verpakkingen van producten die onderweg worden geconsumeerd. We onderscheiden een aantal factoren om te bepalen hoe groot het risico is dat een bepaalde verpakking zwerfafval wordt.

Matrix zwerfafvalrisico verpakkingen	Score	
	Ja	Nee
1. Wordt het product in de verpakking vaak buiten en onderweg geconsumeerd?	1	0
2. Is het product makkelijk met één hand te consumeren?	1	0
3. Heeft de verpakking na consumptie een groot volume?	1	0
4. Kan de verpakking makkelijk ongemerkt worden verloren of waait het snel weg?	1	0
5. Is de verpakking na consumptie makkelijk mee te nemen in een jaszak of een tas?	0	1
6. Is de verpakking schoon na consumptie?	0	1
7. Heeft de verpakking nog waarde voor de consument na consumptie?	0	1

Score: 0 is laag zwerfafvalrisico, 7 is hoog zwerfafvalrisico

Beantwoording van deze vragen voor de wegwerpbeker

- Wordt het product in de verpakking vaak buiten en onderweg geconsumeerd?** Ja, de wegwerpbeker is zelfs ontworpen voor direct gebruik onderweg, zeker door de zip-deksels en de deksels met rietjes waarmee ze vaak worden aangeboden.
- Is het product makkelijk met één hand te consumeren?** Ja. Door de zip-deksels en de deksels met rietjes is het daarbovenop ook nog makkelijk om dit te doen terwijl de consument onderweg is. Men hoeft er niet voor stil te staan of te gaan zitten.
- Heeft de verpakking na consumptie een groot volume?** Ja. De beker heeft na gebruik een groot volume, tenzij dat deze bewust fijn wordt geknepen, wat niet vaak wordt gedaan door de consument. Naast het feit dat het hierdoor niet goed is mee te nemen door de consument zorgen verpakkingen met een groot volume er ook voor dat prullenbakken snel volraken. Overvolle prullenbakken zijn ook een bron van zwerfafval.
- Kan de verpakking makkelijk ongemerkt worden verloren of waait het snel weg?** Nee, de verliesfactor bij een beker is laag. Als een beker op straat belandt of achterblijft is dit bijna altijd een bewuste actie.
- Is de verpakking na consumptie makkelijk mee te nemen in een jaszak of een tas?** Nee. Door de grootte van de verpakking is deze niet makkelijk mee te nemen in een jaszak. In een tas is het qua volume vaak wel mogelijk, maar door het antwoord op punt 6 zal dit niet snel worden gedaan.
- Is de verpakking schoon na consumptie?** Nee. Er zitten altijd nog resten drank in de beker en die kunnen eruit lekken. Door het vocht, de plakkerigheid en de geur van de drank zal de consument deze hierdoor niet snel na gebruik in de jaszak of een tas doen.
- Heeft de verpakking nog waarde voor de consument na consumptie?** Nee. De wegwerpbeker kan in principe nog wel worden hergebruikt, maar daar is deze niet op ontworpen. Als de beker eenmaal op de grond of in een prullenbak ligt heeft het geen waarde meer voor een consument.

Het zwerfafvalrisico van een wegwerpbeker scoort in deze matrix dus 6 punten, hetgeen aangeeft dat deze verpakking een **zeer hoog zwerfafvalrisico** heeft.

OPRUIMKOSTEN

Ondanks de toename in aandacht voor zwerfafval is er in de onderzoeken van Zwerfinator geen afname te zien in het aantal zwerfafvalbekers. Een effect van de sinds juli 2021 verplichte EU pictogrammen dat er plastic in de bekens zit en dat het niet in het milieu terecht behoort te komen is ook niet terug te zien in de cijfers.

Maatregelen van de Europese Unie waardoor sinds juli 2021 een aantal plastic artikelen verboden zijn, zoals rietjes en bestek en de resultaten van campagnes van een aantal campagnes van de Plastic Avengers” hebben wel geleid tot een afname van het aandeel plastic in het zwerfafval, maar niet direct tot een afname van de totale hoeveelheid zwerfafval.

De rietjes zijn nu bijvoorbeeld van papier en het bestek van karton of hout maar voor de kosten van het opruimen maakt dat niet uit: als ze op straat belanden moeten ze evengoed worden opgeruimd. Dit soort maatregelen waarbij de ene soort eenmalige verpakking of artikel wordt vervangen door een andere soort leidt niet tot een afname van de opruimkosten.

Er is wel een duidelijke afname te zien in de hoeveelheid plastic flesjes in het zwerfafval sinds de invoering van statiegeld in juli 2021. In de onderzoeken van de Zwerfinator is deze afname zo'n 70 procent. Tachtig procent van de plastic flesjes die hij nu nog vindt zijn de flesjes voor sap, zuivel en alcoholhoudende dranken waarop geen statiegeld hoeft te worden geheven.

*Dankzij campagnes van de Plastic Avengers zijn de veel gevonden snoepwikkels van Anta Flu en Wilhelmina nu van papier, zijn de grote winkelketens gestopt met de verkoop van vuurwerk met plastic, plastic confetti en waterballonnen

EEN BEPALING VAN DE OPRUIMKOSTEN

Voor een bepaling van de opruimkosten is het nodig dat we weten hoeveel bekens er op straat belanden. Het ontbreekt in de gepubliceerde onderzoeken en rapporten aan cijfers die aangeven precies hoeveel aantallen bekens in het zwerfafval belanden. Er zijn ook geen cijfers die de opruimkosten per productgroep aangeven. Kosten voor het opruimen van zwerfafval zijn min of meer bekend per gemeente, maar dit zijn globale schattingen en niet verfijnd naar productgroepen.

We hebben voor de kosten berekening gebruik gemaakt van bekende cijfers van andere typen zwerfafval en deze tot de bekens teruggerekend op basis van de verhoudingen van de verschillende soorten zwerfafval in de onderzoeken van de Zwerfinator.

AANTALLEN

Van plastic flesjes is bekend dat er per jaar een kleine 900 miljoen op de markt komen. Het ministerie hanteerde (voor de invoering van statiegeld) dat er per jaar 50 tot 100 miljoen zwerfafval worden.

Tot 1 juli 2021 (invoering statiegeld) vond Zwerfinator 20 procent meer bekens in het zwerfafval dan plastic flesjes.

Dat zou betekenen dat er per jaar tussen de 60 en 120 miljoen bekens op straat belanden per jaar.

KOSTEN OPRUIMEN ZWERFAFVAL

Voor het bepalen van de kosten zijn we uitgegaan van het onderzoek van [KplusV \(2015\)](#) waarin wordt aangegeven dat de totale kosten voor zwerfafvalverwijdering worden geschat op € 250 miljoen (met een bandbreedte van € 127 miljoen tot € 325 miljoen).

De wegwerpbeker staat op nummer 2 in de zwerfafval ranglijst voor drankverpakkingen. (Na verwachting zal na de invoering van statiegeld op drankblikjes per 31 december 2022 de drinkbeker snel op plek 1 belanden). In de algehele zwerfafval ranglijst staat de drinkbeker nu nog op nummer 7 - na de invoering van statiegeld wordt dit naar verwachting plek 6.

Als bekers in aantallen 4% van het zwerfafval vertegenwoordigen, dan zou dat ruwweg betekenen dat het opruimen ervan het aandeel van 10 miljoen euro kost.

Als we uitgaan van het volume van de beker (11% van totaal) en het feit dat overvolle vuilnisbakken een bron van zwerfafval zijn en het legen een aanzienlijke kostenpost (€ 50 miljoen) is voor gemeenten, dan komen we uit op 24 miljoen euro voor het opruimen van bekers binnen het bestaande opruim- en onderhoudsbeleid van gemeenten.

Als we dit omslaan naar het aantal bekers dat jaarlijks als zwerfafval in het milieu terecht komt, dan zijn de opruimkosten ongeveer 3 cent per zwerfafvalbeker. Vanwege de onzekerheid in de gebruikte getallen zouden deze kosten in realiteit ook een factor 10 hoger of lager kunnen zijn.

KOSTEN PER BEKER

Als we het huidige zwerfafvalniveau voor wegwerpbekers aanhouden zou het opruimen voor de productgroep kunststof wegwerpbeker tussen de 8 miljoen en de 24 miljoen euro kosten. We gaan bij onze berekeningen uit van 24 miljoen.

Als we deze 24 miljoen delen door de 4 miljard bekers die jaarlijks op de markt komen, dan is dat 0,006 cent per beker. De productiekosten van een wegwerpbeker zijn minder dan 2 cent. De prijsvermeerdering per geproduceerde beker is dan slechts 3 promille (0,3%).

Wij verwachten niet dat deze minieme toename van de kosten een prikkel zullen zijn voor de producenten om hun businessmodel te veranderen of iets te doen om zwerfafval van hun bekers tegen te gaan.

TOT SLOT

AANDACHTSPUNT: 'KANT-EN-KLARE-BEKER'

Naast de to-go-beker werden er tijdens de #CupCount Campaign ook veel kant-en-klare bekers gevonden die niet alleen in koffiezaken worden verkocht, maar ook in bijvoorbeeld supermarkten of tankstations. Eigenlijk overal. Dit zijn vooral bekers voor ijskoffie, macchiato, yoghurtranken et cetera. Het zijn afgesloten verpakkingen die niet onder de huidige en aangekondigde maatregelen vallen.

Deze bekers zijn de afgelopen jaren sterk in opkomst en bieden ook mogelijkheden voor producenten om te gebruiken voor andere soorten dranken. Ook hier geldt dat de wetgeving een zeer duidelijke omschrijving moet geven waaronder alle bekers vallen, of beter nog: alle drankverpakkingen. Bij een te specifieke en beperkte definitie in de wetteksten zijn er te veel uitwijkmogelijkheden om onder de maatregelen uit te komen. Als een fabrikant van water of limonade morgen zijn drankjes in dit soort plastic bekers op de markt zet, dan vallen ze buiten alle huidige en aangekondigde maatregelen.

Technisch gezien zijn er daarnaast prima oplossingen te verzinnen en uit te voeren waardoor bij uitgifte het deksel van een to-go-beker wordt vastgemaakt aan de beker waardoor er sprake is van een afgesloten drankverpakking en deze dus buiten de huidige en aangekondigde maatregelen valt.

WAT IS HET DOEL VAN DE WETTELIJKE MAATREGELEN?

In de 'Regeling kunststofproducten voor eenmalig gebruik' van 29 maart 2022 wordt geen doelstelling gegeven voor de vermindering van het aandeel van verschillende soorten eenmalige verpakkingen in het zwerfafval. Dit wordt niet passend geacht en doorgeschoven naar decentrale overheden.

Hierdoor ontstaat de vreemde situatie dat er maatregelen worden genomen waarin wordt gesteld dat deze de hoeveelheid bekers in het zwerfafval zullen terugdringen, maar dat daar geen doelstellingen voor worden gegeven. (Als er geen doelstelling is, hoe kan deze dan worden getoetst?)

De verantwoordelijkheid wordt bovendien doorgeschoven naar partijen die er helemaal geen invloed op hebben.

De geest van de wet lijkt ten doel toe hebben de hoeveelheid bekers in het zwerfafval terug te dringen, maar het ambitieniveau is gericht op recycling. Hoe belangrijk recycling ook is, met recycling alleen lossen we het zwerfafvalprobleem niet op. Een recyclebare wegwerpbeker die is gemaakt gerecyclede grondstoffen heeft net zoveel kans om zwerfafval te worden als een niet-recyclebare wegwerpbeker van nieuwe grondstoffen.

Blijft voor ons de vraag over wat het gevolg zal zijn van de aangekondigde wettelijke maatregelen en of de beoogde reductie van on-the-go wegwerpbekers zal bereiken. De wetgeving geeft te veel ruimte en daarmee valt te bezien of de maatregelen het gewenste effect zullen hebben. Ons inziens is de praktijk - de werkelijke situatie op straat - te weinig getoetst in de aangekondigde maatregelen terwijl de praktijk leidend is in het wetslagen.

DISCLAIMER

We pretenderen niet dat we de waarheid in pacht hebben of dat de cijfers die zijn verzameld tijdens de #CupCount Campaign of in de onderzoeken van de Zwerfinator de absolute waarheid representeren, noch dat er een wetenschappelijke basis ten grondslag ligt aan onze cijfers en onderzoeken. We proberen middels onze campagnes de ervaringen van zwerfafvalrapers weer te geven en deze te toetsen aan en te vertalen naar de wettelijke maatregelen om zwerfafval en plastic vervuiling tegen te gaan die worden genomen of zijn aangekondigd. We zijn blij met de politieke en maatschappelijke aandacht die er is voor de problematiek van zwerfafval en plastic vervuiling en de acties die erop worden ondernomen en hopen de wettelijke maatregelen vooral te verbeteren middels dit soort campagnes.

Purmerend en Leiden, 26 mei 2022

Dirk Groot (Zwerfinator) & Merijn Tinga (Plastic Soup Surfer)